

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364”(477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

Кокошко Олег Болеславович, ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ СТАРОДАВНЬОГО РИМУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ІЗ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ТВАРИНОЮ	103
Кочіаішвілі Альберт Давидович, НЕПЕРЕДБАЧУВАНІ ОБСТАВИНИ В ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	107
Перейман В'ячеслав Юрійович ВІДЧУЖЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМО МАЙНО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	110
Попов Євген Олександрович, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ТА ОЗНАК ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	113
Романовський Денис Сергійович, РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ЕВАКУАЦІЮ ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ ..	117
Рябченко Вікторія Олександрівна, ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я, ПРАВО НА ОСВІТУ	119
Сауляк Руслан Володимирович, ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН В СФЕРІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА	122
Стрілець Михайло Ігорович, ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ «ФРИЛАНСУ» У ВІТЧИЗНЯНОМУ ПРАВОВОМУ ПОЛІ	125
Халдай Ілля Віталійович, ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ТА ГОСПОДАРСЬКИМ КОДЕКСАМИ УКРАЇНИ	128
Шайхет Олена Петрівна, ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	132

НА ПОЧАТКУ НАУКОВОГО ШЛЯХУ

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Берназ Вікторія Петрівна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДІЛУ СПІЛЬНОГО МАЙНА МІЖ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ ТА ІНОЗЕМЦЯМИ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ	136
---	-----

НА ПОЧАТКУ НАУКОВОГО ШЛЯХУ

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Берназ Вікторія Петрівна

*студентка I-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцентка Токарева В. О.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДІЛУ СПІЛЬНОГО МАЙНА МІЖ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ ТА ІНОЗЕМЦЯМИ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

У зв'язку із введенням на території України воєнного стану правова система нашої держави зазнала низки змін. Зміни не минули і цивільне законодавство України, зокрема сферу сімейного права. Зростання кількості шлюбів між громадянами України та іноземцями створює додаткові проблеми, оскільки поділ майна у таких випадках може підпадати під юрисдикцію різних країн, що ускладнює процес і потребує гармонізації законодавства. Таким чином, актуальність теми полягає в її впливі на суспільство, економіку та забезпечення прав людини, що потребує постійного вдосконалення правового регулювання.

Серед українських науковців, які досліджували цю тему, можна виділити Голубеву Н. Ю., Харитонova Є. О., Полюк Ю. І., Сафончик О. І., Кузнєцову Н. С., Жилінкова І. В., Майданик Р. А., Шевченко Я. І. та інших.

На теперішній час, відповідно до ч.3 ст. 106 Сімейного кодексу України шлюб розривається незалежно від наявності між подружжям майнового спору. Це пришвидшує процес розірвання шлюбу, проте на вирішення спорів стосовно майна це не впливає.

З припиненням шлюбу закон пов'язує питання щодо спільної сумісної власності подружжя [1]. Згідно зі ст. 60 Сімейного кодексу України, майно, набуте подружжям під час шлюбу, вважається спільною сумісною власністю, незалежно від того, на чие ім'я його при-

дбано або хто вносив кошти. До спільної сумісної власності належать нерухоме та рухоме майно, фінансові активи, корпоративні права, а також інші види майна, набуті під час шлюбу [2].

Відповідно до ст. 57 Сімейного кодексу України, деякі види майна не входять до спільної сумісної власності і вважаються особистою приватною власністю одного з подружжя: майно, набуте до шлюбу; майно, отримане одним із подружжя як подарунок або у спадщину; речі індивідуального користування (одяг, взуття тощо); майно, набуте під час шлюбу за особисті кошти одного з подружжя; призові кошти, компенсації за збитки, моральну шкоду тощо.

Відповідно до статей 364, 367 Цивільного кодексу України кожен із співвласників має право на виділ його частки майна, що є у спільній частковій власності в натурі, або його поділ з дотриманням вимог ст. 183 Цивільного кодексу України [3].

Законодавець надає право самостійно домовлятися про поділ майна та укласти угоду про розподіл майна в нотаріальній формі, проте, відповідно до ст. 71 Сімейного кодексу України, якщо подружжя не може досягти згоди щодо поділу майна, воно може звернутися до суду з позовом про поділ спільної власності. Рішенням суду буде визначено, яке саме майно належить кожному з подружжя [2].

Під час вирішення спорів щодо поділу майна між громадянами України та іноземцями в суді можуть виникати різні проблеми, зумовлені колізіями законодавства, міжнародним характером відносин, відмінностями у правових системах та складністю процесу виконання судових рішень за кордоном.

Поділ спільного майна між українцем та іноземцем за законодавством України здійснюється на загальних підставах відповідно до норм Сімейного та Цивільного кодексів України. Особливості можуть виникати у випадку наявності майна за кордоном або шлюбного договору, а також через міжнародні аспекти, пов'язані з різними правовими системами.

Однією з проблем, яка ускладнює процес поділу спільного майна між громадянином України та іноземцем – це відмінності в законодавстві.

Відповідно до ст. 63 Сімейного кодексу України дружина та чоловік мають рівні права на володіння, користування і розпоряджання майном, що належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо

інше не встановлено домовленістю між ними, незалежно від громадянства подружжя [2].

Виникають труднощі стосовно поділу майна, яке знаходиться за кордоном.

Відповідно до законодавства України, якщо місцем проживання подружжя є Україна, то до майнових відносин подружжя застосовується національне законодавство, незалежно від громадянства іноземного подружжя. У разі спору, який стосується майна, що знаходиться на території України, суди України будуть застосовувати саме українські норми права для врегулювання питань поділу. Поділ майна подружжя, де один з них є іноземцем, може підпадати під дію норм міжнародного приватного права, якщо майно або частина майна знаходиться за кордоном. У такому випадку застосовуватиметься законодавство тієї країни, де знаходиться це майно. Згідно з Законом України «Про міжнародне приватне право», питання про поділ майна, що перебуває за межами України, вирішується на підставі законодавства тієї країни, де це майно знаходиться, якщо сторони не домовилися про інше [4].

У разі, якщо спір врегульовано національними судами України, виникає питання стосовно міжнародного визнання судових рішень.

Українські суди можуть приймати рішення про поділ майна на території України. Якщо таке рішення потрібно виконати за межами України, наприклад, для поділу майна іноземця за кордоном, необхідно пройти процедуру визнання українського судового рішення в іншій державі. Це можливо на підставі двосторонніх міжнародних договорів або відповідно до принципів міжнародного права. У випадку, якщо договір між державами не укладений, визнання судових рішень українських судів, в деяких випадках, майже неможливий процес.

З основних шляхів вирішення вищезазначених проблем можна виділити наступні:

- мирова угода. Важливо знати, що мирова угода – це добровільне спільне рішення подружжя про розподіл їх майна, а не закріплення вимог подружжя (позивача), який звернувся до суду. Мирова угода сторін, як результат домовленостей, до яких вдалося прийти вже під час судового розгляду, остаточно затверджується та оформлюється рішенням суду.
- договір про розділ майна. Це документ, за яким подружжя добровільно поділяють між собою спільно нажити власність.

Такий договір підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню. Угоду можна укласти під час шлюбу, під час його розірвання або після розлучення. Право укласти договір про розділ майна передбачено статтею 69 Сімейного кодексу України, яка стверджує, що чоловік і дружина мають право поділити майно за взаємною згодою. Цей договір має відмінність, оскільки шлюбний договір можна укласти ще до шлюбу (вступає в силу під час реєстрації шлюбу).

- внесення змін до Цивільного кодексу України та Сімейного кодексу України з урахуванням всіх змін та нововведень, зокрема з приводу поділу спільного майна подружжя, а саме: конкретизація колізійних норм; удосконалення правил застосування права, що регулює договірний режим майна подружжя; створення механізмів захисту інтересів подружжя-іноземця; окреме врегулювання питань поділу майна, набутого в різних юрисдикціях; скорочення термінів для подання позовів у міжнародних справах щодо поділу майна.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що поділ спільного майна між українцем та іноземцем за законодавством України здійснюється на загальних підставах відповідно до норм Сімейного та Цивільного кодексів України, Закону України «Про міжнародне приватне право», проте виникає низка неврегульованих питань, які досі залишаються відкритими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сафончик О. І. Правові наслідки припинення шлюбно-сімейних правовідносин за законодавством України та країн Євросоюзу. *Часопис цивілістики*. 2017. № 27-28.
2. Сімейний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>